

УДК 341.238(4-672EU)
342.725(4-672EU)
81'26:316.7(4-672EU)

Будимир Кошутић

ВИШЕЈЕЗИЧНОСТ – ПРЕДНОСТ ИЛИ УСУД ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ ?

У раду се разматра проблем вишејезичности у Европској унији. Правна регулатива у Европској унији, утемељена на начелу да је службени језик сваке државе чланице истовремено и аутентични језик у Заједници/Унији, разликује службене језике, радне језике и језик саветовања (већања) у припреми и коначној обради пресуде Европског суда правде.

Службеним језиком у Заједници/Унији сматра се сваки аутентични језик (има их укупно 21), с тим што су ирски и малтешки изузети (с обзиром на то да су службени језици у Ирској и на Малти, поред ирског и малтешког, и енглески). На службеним језицима објављују се општи правни акти институција Заједнице, службено гласило Заједнице и други важни зборници институција Заједнице. Истовремено, у основним институцијама Заједнице/Уније обезбеђује се симултано превођење са свих 19 службених језика Уније.

У интерном обављању послова у институцијама Заједнице/Уније користи се ограничен број језика. Ти језици су радни језици. Највише се користи, као радни језик, енглески, затим француски а, знатно мање, немачки.

Специфичност у обављању судске функције у Заједници огледа се у томе што се разматрање пресуда Суда правде и њихова израда увек остварују на француском језику, без обзира на то који је од службених језика Заједнице језик случаја. Из тих разлога, француски језик се означава и као језик саветовања (већања) при разматрању и изради пресуда европских судова (Суда правде и Првостепеног суда).

Кључне речи: Европска унија. – Аутентични језик. – Службени језик. – Радни језик. – Језик саветовања (већања).

У Европској унији, као особеној заједници 25 суверених држава, у језичкој употреби налази се мноштво језика. Поред службених језика, у употреби у државама чланицама и у Европској унији, постоји и мноштво језика изворних националних мањина (језик Лужичких Срба у Немачкој, каталонски и баскијски у Шпанији, русин-

ски у Словачкој и Мађарској и други). Нема сумње да употреба тих бројних језика у Европској унији изазива значајне практичне и финансијске проблеме. Овај „говорни Вавилон“ Европске уније (при употреби 20 службених језика могуће је направити 380 преводилачких комбинација у симултаном превођењу) захтева употребу посебних метода тумачења вишејезичних текстова, упоређивање тих текстова у случају постојања језичких разлика међу њима, као и установљење посебне преводилачке службе, која је након проширења Уније из 2004. године, достигла 5.000 радних места и укупан трошак од преко милијарду евра годишње.¹

Вишејезичност не проузрокује само финансијске и друге практичне проблеме већ изазива и тешкоће у стварању европског демократског мњења, у конституисању легитимне политичке власти у Заједници/Унији, као што успорава и успостављање посебног европског идентитета, поред дубоко укоревених националних идентитета у државама чланицама Уније. Наиме, говорни режим у Европској унији мора се непрекидно одржавати у равнотежи између поштовања националних идентитета држава чланица (члан 6 Уговора о Европској унији), где спадају и језик и потребе језичке комуникације и разумевања у институцијама Уније. Стога, питање да ли је вишејезичност предност или усуд Европске уније не само што није неосновано већ има и дубоке историјске корене.

I

У Старом завету, у Пет књига Мојсијевих наводи се да је после потопа на целој земљи постојао само један језик и речи су биле једнаке. Породице Нојевих синова, населивши се у равници земље Шинearске, одлучиле су да сазидају град и кулу, чији ће врх до неба стићи, како би стекли име и не би се расејали по целој земљи. Господ, који је надгледао шта смера Нојево потомство, констатовао је да су сви један народ, да говоре истим језиком и да им, према томе, ништа неће сметати да учине све што год науме. Стога, Господ је сишао на земљу, помео им језик, да један другог не разуме шта говори. Без могућности споразумевања, Нојеви потомци престали су да граде насеље и кулу и расули су се по целој земљи. Кула је названа вавилонска, јер тамо је Господ помео јединствени језик целе земље.² Од тада, језик представља важно обележје у разграничењу народа, а многи ће управо у њему видети саму суштину

¹ Thomas Oppermann, *Europarecht*, 3. Auflage, Verlag C. H. Beck, München, 2005, str. 64.

² Библија, књига 1 Старог завета, Постање, 11.

нације и стабилности успостављених нација држава на тлу Светог римског царства германског народа. То Царство, та хришћанска општа ствар, имала је у својим темељима католичку веру и латински језик као језик Цркве и службене комуникације. Лутеров реформистички покрет, цепање јединствене католичке цркве, рађање националних цркви, националних језика и националних држава, као и сукоби међу тим државама, одлучујуће су утицали на судбину Европе и света. Преплитањем идеја француског просветитељства и немачког романтизма и идеализма настала је доктрина нације државе. У њеној демократској варијанти, реч је о секуларној држави једног народа, чији су припадници међусобно повезани, пре свега заједничким језиком (у својим познатим говорима немачком народу, након Наполеонове победе над пруском војском у првој деценији 19. века, Фихте ће изрећи мисао да је суштина нације у језику). Стога не чуди што су у новоуспостављеним националним државама на тлу бившег Светог римског царства изграђени посебни службени (књижевни) национални језици. Ти језици су омогућили блиску везу и солидарност држављана једне нације државе и њихово одвајање од држављана других нација држава. У таквим националним државама остварене су највише људске и политичке вредности: слобода, демократија, људска права и основне слободе, као и владавина права. То је било могуће постићи, између осталог, због тога што су сви били, како је рекао Господ за Нојево потомство, „један народ и сви су истим језиком говорили“ (Постање, књига 1/11). Но, историја показује да се национална држава у којој религијско и етничко поимање нације надвлада језичко може преобразити у тоталитарну државу, у којој се грубо газе основне људске и демократске вредности.

Непостојање европског народа, европског језика и изграђеног европског идентитета може представљати, према томе, неповољан чинилац у процесима регионалне европске интеграције. Но, то нису, а посебно не вишејезичност, непремостиве препреке за изградњу Европске уније као демократске заједнице држава. Уосталом, ако је тачно запажање познатог немачког професора с Универзитета у Хајделбергу Франка Р. Пфеча, очеви оснивачи европске интеграције Аденауер, Де Гаспери и Шуман нису у почетку ни размишљали о језичким проблемима. У њиховој визији, тврди Пфеч, „хришћански Запад“ (das „christliche Abendland“) представљао је једину алтернативу „комунистичком Истоку“. *De facto*, наглашава Пфеч, акценат је био више на „католички“ него на „хришћански“.³ Стога не чуди што су Немачка, Италија и Холандија прихватиле у почетку европског процеса интеграције неуважавање у потпуности начела језичке једнакости. Уговор о оснивању Европске заједнице за угаљ и челик,

3 Frank R. Pfetsch, Die Europäische Union, 2. Auflage, Wilhelm Fink Verlag, München 2003, str. 106.

потписан у Паризу 1951. године, састављен је искључиво на француском језику (треба рећи да су тада Немачка и Италија биле у слабој политичкој позицији, а да је Уједињено Краљевство Велике Британије и Северне Ирске одлучило да остане изван европских интеграционих процеса). Иако није изричито речено да је француски текст Уговора једино аутентичан, то је јасно проистицало из чињенице што је само француски текст Уговора био оригиналан (остали текстови, холандски, немачки и италијански, били су само службени преводи).

Наравно, Европа шесторице није се могла замислити без уважавања начела потпуне језичке једнакости. Стога, Уговор о оснивању Европске економске заједнице и Уговор о Европској атомској заједници (из 1957. године) израђени су на француском, немачком, италијанском и холандском језику, при чему су сва четири текста једнако аутентична (члан 248, према новој нумерацији члан 314 УЕЗ, и члан 225 УЕАЗ). Уговори су депоновани у архиву владе Републике Италије, која је државама потписницама доставила оверене преписе тих уговора. У складу с уговорима о приступању Заједници/Унији, верзије Уговора о оснивању Европске економске заједнице и Уговора о Европској атомској заједници на службеним језицима 19 држава које су приступиле Заједници/Унији такође су аутентични (члан 314 став 2 Уговора о ЕЗ. Уговор о Европској заједници за угаљ и челик престао је да важи 2002. године).

II

У свакодневном раду Европске заједнице/Уније било је неопходно уредити који су језици, и у каквим односима, службени односно радни језици. Стога, у регулативи језичког (говорног) питања у ЕЗ/ЕУ треба разликовати аутентичне, службене и радне језике.⁴ Аутентични су језици у којима у су састављени правно обавезујући конститутивни европски уговори. Сходно члану 314 УЕЗ, то су службени језици свих држава потписница тих уговора. У Европској унији, која броји 25 држава чланица, постоји 21 аутентични језик (немачки, енглески, дански, шпански, француски, фински, грчки, ирски, италијански, холандски, португалски, шведски, чешки, естонски, летонски, литвански, мађарски, малтешки, пољски, словачки и словеначки). Уговор о оснивању Европске заједнице и Уговор о Европској атомској заједници написани су, према томе, у једном једином примерку на наведеним језицима и текстови тих уговора на

⁴ Hans Georg Fischer, *Europarecht*, 3. Auflage, Verlag C. H. Beck, München, 2001, str. 43.

сваком од ових језика су једнако веродостојни и обавезујући. Од аутентичних језика треба разликовати службене језике. Признање једног језика за службени језик Заједнице/Уније има за последицу да је Заједница/Унија обавезна да објављује све своје општеобавезујуће акте истовремено на свим службеним језицима. Такође, све службене публикације Заједнице/Уније објављују се на свим службеним језицима. Сем тога, службени језици су језици поступка органа Заједнице/Уније. Начелно, постоји захтев за потпуним симултаним превођењем. У стварности, такав режим постоји само кад су у питању најважнији органи Заједнице (Европски парламент, Савет, Комисија). У другим установама и телима Заједнице, из практичних разлога, преводи се на ограничени број језика.

Грађанин Уније је овлашћен да у комуникацији с институцијама Заједнице користи службени језик по свом избору (најчешћи избор је матерњи језик). Одговор мора добити на изабраном језику.

Сходно члану 290 (*ex* члан 217) Уговора о оснивању Европске заједнице и члану 190 Уговора о Европској атомској заједници, „одредбе којима се регулише употреба језика у органима Заједнице утврђује Савет једногласном одлуком, уз поштовање правила поступка Суда правде“. У својој Уредби бр. 1 од 15. априла 1958. године, Савет је утврдио да су сви аутентични језици, са изузетком ирског, истовремено и службени језици Заједнице. После сваког проширења Заједнице, допуњавана је ова Уредба, тако да према верзији ове уредбе из 2004. године, од 21 аутентичног језика 19 су службени језици. Наиме, у Републици Ирској и на Малти, службени језици су поред ирског, односно малтешког и енглески језик. Из тих разлога, у Уредби се не наводе изричито као службени језици Заједнице/Уније ирски и малтешки (иако су то аутентични језици Заједнице/Уније). Наравно, држављани Ирске, односно Малте, имају право да се обрате органима Заједнице/Уније и на ирском, односно малтешком језику. Стога, могло би се рећи да Заједница/Унија има 21 аутентичан језик, а 19–21 службени језик.

Од аутентичних и службених језика Заједнице/Уније треба разликовати радне језике. Наиме, у унутрашњем раду институција Заједнице, због економије рада, користи се крајње ограничени број језика. Ти се језици називају „радним језицима“. У пракси институција Заједнице/Уније највише се користе енглески, француски и немачки. Наравно, ни њихова употреба није равномерна. Иако су сви језици једнаки по својој важности, не употребљавају се у истој мери. Нема сумње да се највише користе језици који су блиски највећем броју говорника. Иако је од 1995. године најраширенији матерњи језик у Унији немачки, тај језик заузима тек треће место као радни језик институција Заједнице. Европска комисија је издала

службено упутство, према коме су радни језици у Комисији енглески, француски и немачки. Иако немачка влада улаже значајне напоре да подстакне коришћење немачког језика, тај језик и даље заостаје у употреби у односу на енглески и француски. С друге стране, влада Француске одбија да се одрекне одређених стечених права у коришћењу француског језика како би спречила његово све израженије заостајање за енглеским језиком. Англоамерички писац из области европских студија John McCormick, указујући да се енглески језик рапидно шири светом као језик трговине и дипломатије, подвлачи да енглески језик постаје лагано језик Европе. Иако ова чињеница изузетно брине Французе, а до извесне мере и друге Европљане, McCormick сматра да је тај процес незаустављив. Прерастањем енглеског језика у језик Европе, Европљани ће моћи да разговарају једни с другима, уверен је McCormick, што ће помоћи да се смање културне разлике међу њима.⁵ Чињеница што је енглески језик водећи радни језик у институцијама Заједнице/Уније опште је призната.⁶ Ипак, признање веће прихваћености енглеског језика не значи и мирње с таквим стањем. Због одређене привилегије коју је стекао француски језик као језик саветовања у процесу утврђивања пресуде Суда правде – и представници владе Француске су се сагласили да радни језик у Европској централној банци буде енглески језик. Иако Европска централна банка није орган Заједнице, већ независна установа с посебним овлашћењима, њена улога, посебно у зони евра, од изузетног је значаја (издавање јединствене монете и монетарна политика у еврозони, доношење прописа у тој области). Стога су при уређивању статуса Европске централне банке многи компромиси били неопходни. Француска и Немачка су прихватиле енглески као радни језик Европске централне банке, а Немачкој је дато задовољење у прихватању да седиште ЕЦБ буде у Франкфурту. Наравно, с обзиром на улогу ЕЦБ у области монетарне политике, неопходно је у што краћем временском раздобљу превести текстове аката ЕЦБ на друге службене језике у Заједници. Када се питања из ове области изнесу на Европски савет, представник ЕЦБ и други европски пословни људи користе енглески језик у излагању. Но, када је известилац био француски држављанин и почео излагање на енглеском језику, француски председник Жак Ширак напустио је седницу Европског савета, док није прошло то уводно излагање (тима је француски председник јасно упозорио службена лица из Француске на потребу да негују француски језик у институцијама Заједнице).

5 John McCormick, *Understanding the European Union*, Third Edition, Palgrave Macmillan, Basingstoke and New York, 2005, str. 36.

6 Thomas Oppermann, *op. cit.*, str. 64; Hans Georg Fischer, *op. cit.*, str. 43.

Наравно, ретки су случајеви да се у телима Заједнице одреди само један језик као радни језик. У области поштанског права, Уредбом 40/94 из 1994 (која је више пута допуњавана) установљена је посебна установа за хармонизовање поштанског права на јединственом европском тржишту, са седиштем у шпанском граду Аликанте. Као радни језици те службе утврђени су енглески, немачки, француски, италијански и шпански. Другим речима, не само што су европски конститутивни уговори написани у једном једином примерку на 21 службеном језику држава потписница већ је и највећи број правних аката секундарног и терцијарног права Заједнице вишејезичан. Познато је да вишејезични правни текстови постављају пред њихове тумаче посебне проблеме. Ипак, чини се да су ти проблеми, због специфичности метода које примењује Европски суд правде, далеко мањи него у области међународног права.

У теорији међународног јавног права изграђено је више теорија о тумачењу вишејезичних међународних уговора: (а) теорија о минимуму обавеза; (б) теорија о властитом језику и (в) теорија о изворном језику. Према првој теорији, најмање оптерећујућа верзија текста уговора треба да буде прихваћена. У другој теорији се указује да свака уговорна страна треба да буде обавезана верзијом на сопственом језику, док се у трећој акценат ставља на изворни текст међународног уговора.⁷ С обзиром на различиту правну природу правног поретка Заједнице/Уније у односу на међународно право, ове теорије о тумачењу вишејезичких уговорних текстова не могу се применити у области права Заједнице/Уније. Уосталом, Европски суд правде је заузео чврсто становиште да се обавезе држава чланица не могу разликовати због разлике у језичким текстовима изворника. Јединству Заједнице/Уније дата је предност у односу на сва друга мерила.

Европском суду правде даје се велики значај за допринос који је дао у интензивирању процеса европске интеграције. Тај суд је развио доктрину о приоритету права Заједнице и непосредној примени одредаба европских конститутивних уговора, иако то није изричито наведено у тим уговорима. Нема сумње да је претпоставка за такву стваралачку делатност Европског суда правде у еластичном приступу тексту уговора. Другим речима, Европски суд правде посматра језичке дискрепанце као врсту нејасности у одредбама, које треба отклонити телеолошким тумачењем: важан је, према томе, циљ норме и сврхе европских политика утврђених у преамбули и

7 Trewor C. Hartley, *The Foundations of European Community Law*, Fifth Edition, Oxford University Press, 2003, str. 72; Matthias Herdegen, *Völkerrecht*, 2. Auflage, Verlag C. H. Beck, München, 2002, str. 125–129; Ian Brownlie, *Principles of Public International Law*, Sixth Edition, Oxford University Press, 2003, str. 602–608.

основним одредбама европских конститутивних уговора. Стога, приступ Европског суда правде исти је без обзира да ли је реч о истом термину употребљеном у свим верзијама уговора, али чије се значење разликује у појединим националним системима, или су у питању различити термини записани у појединим верзијама уговора.

Могуће је навести много примера из праксе Европског суда правде у којима се тај суд опредељује за једну верзију на основу циљева одређене политике. Хартли наводи познати случај *Stauder v. City of Ulm*.⁸ Но, и други чувени случајеви из праксе Суда правде добра су илустрација за овакав приступ овог суда (давање приоритета циљном над језичким тумачењем). Случајеви *Costa (Flaminio) v. Enel*, *Factortame I*, *Factortame II* и *Factortame III*, *Amministrazione delle Finanze dello Stato v. Simmenthal* и други постали су саставни део историје права Заједнице, али и контроверзна тековина Европског суда правде.⁹

III

Употреба једног од 19–21 службених језика Заједнице/Уније у поступцима пред Европским судом правде и Првостепеним судом уређена је њиховим одговарајућим актима (Статутом суда и процедуралним правилима). Иначе, поступак пред Европским судом правде одвија се у два дела (степенa): писмени и усмени. Писмени је далеко важнији од усменог дела. У писменом делу поступка пред Судом правде сви предлози (тужбе), искази о случајевима, одбране и други релевантни поднесци достављају се странкама, односно институцији Заједнице чији се акт оспорава. Усмени део је ограничен и кратак. Судија извештац припрема и подноси Суду извештај за разматрање. У том извештају описују се чињенице случаја и износе аргументи странака. После подношења тог извештаја, правни заступници странака износе усмена образложења њихових захтева, затим следи излагање општег правобраниоца и, кад је то неопходно, изјаве сведока и вештака. Суд правде је развио праксу постављања питања правним заступницима странака, што је постало важан део усмене процедуре пред Судом правде.¹⁰ Који ће од више језика Заједнице/Уније бити језик поступка пред Судом правде

8 T. C. Hartley, *op. cit.*, str. 73.

9 Потпуније о познатим случајевима Суда правде: Paul Craig and Gràinne de Búrca, *EU Law, Text, Cases, and Materials*, Third Edition, Oxford University Press, 2003, Table of Cases, str. XIII – CXVII.

10 Paul Craig – Gràinne de Búrca, *op. cit.*, str. 94.

зависи од тзв. „језика случаја“ („језик случаја“ уређен је чланом 29 Правила процедуре Суда правде). Било који од 19–21 службених језика Заједнице може бити изабран, укључујући ту и ирски и малтешки језик. Начело да се институције Заједнице/Уније морају прилагодити сваком могућем језичком захтеву странака неспорно је у вишејезичкој Европској унији.

Када се подноси директан захтев (тужба или апликација) Суду правде, подносилац има право избора језика. Ипак, кад је брањеник држава чланица, појединац или корпорација с држављанством, односно националном припадношћу одређеној држави чланици, језик случаја је службени језик те државе чланице (када држава чланица има више од једног службеног језика, као Белгија, подносилац захтева Суду правде има право избора једног од тих језика).

У случају одлучивања о претходним питањима (члан 234 УЕЗ), језик случаја је службени језик националног суда или трибунала који се обратио Суду правде, с тим што друге државе чланице могу поднети одређена запажања на властитим службеним језицима.

У начелу, језик случаја се користи за све сврхе у поступку, због тога се документи састављени на другим језицима морају превести на језик случаја. Чланови Суда правде (судије) могу користити, по свом избору, један од службених језика Заједнице. То се односи на њихово обраћање судији известиоцу, на коментаре и питања за време одржавања расправе, као и на разматрање мишљења општег правобраниоца.

Очигледно је, према томе, да се учесник у поступку пред Судом правде среће с језичким проблемима непознатим у домаћем суду. Приватни учесник има право избора језика, али ако је изабрани језик језик малог народа (фински или мађарски), судије га не разумеју. Прецизност излагања захтева оптерећена је преводом, а елеганција излагања правног саветника не може се открити преко слушалица апарата за симултано превођење. Извесно је да ће правнику, чији је матерњи језик француски или енглески, бити лакше да представе случај пред Судом правде него другим правницима.¹¹

Од правила да сваки судија Суда правде (Првостепеног суда) може изабрати један од службених језика за своје коментаре и питања у поступку пред судом, постоји важан изузетак. Наиме, када се судије већа или великог већа Суда правде, пред којима је вођен поступак, саветују о пресуди коју ће донети, Суд правде је неформално утврдио став да је француски језик – језик тог саветовања.

11 Т. С. Hartley, *op. cit.*, стр. 74.

Другим речима, одбачено је начело вишејезичности и прихваћено правило о француском језику као једином језику на коме се то саветовање о пресуди обавља. Стога, у саветодавну собу не могу крочити ни саветници судија, ни преводиоци, ни друга лица. Нема сумње да је разлог за успостављање овог правила била тежња судија Суда правде да обезбеде апсолутну тајност о томе како су се поједине судије изјашњавале и гласале у правним стварима о којима је одлучивано. Не треба заборавити на крупне спорове између Суда правде и уставних (врховних) судова о низу важних питања од значаја за сувереност држава чланица. Очигледно се желела одржати независност судија од влада властитих држава, а решење се потражило у обезбеђивању услова да само судије које су одлучивале у предмету буду упознате с чињеницом како се који судија изјаснио. Некада се тајност судског одлучивања захтевала због потребе заштите судија од монарха и кнезова, а у случају судија Суда правде разлог је „известан страх“ од влада држава чланица.

Избор француског језика као искључивог језика саветовања при разматрању и састављању пресуде Суда правде (могло би се рећи и да је француски језик радни језик Суда правде када судије дискутују какву ће пресуду изрећи) био је неизбежан у време када је извршен. Француски језик био је службени језик у три (Француска, Белгија, Луксембург) од шест првобитних држава чланица. Истовремено, Француска је, као једна од сила победница у Другом светском рату, имала далеко јачу политичку позицију од Западне Немачке и Италије. Кад се једном направи избор, тај избор је тешко променити (сличан случај постоји са избором седишта Европског парламента). Иако је енглески језик најзаступљенији, а немачки језик је матерњи језик највеће скупине људи у Европској унији од 1995. године, француски језик чврсто остаје једини језик на коме се разматрају и доносе пресуде Суда правде. Нема сумње, ту јединствену позицију француског језика у Суду правде учвршћује околност што су лица која су бирана за судије Суда правде обавезно морала знати француски језик. То је несумњиво био случај кад је Суд правде био састављен од 12 и 15 судија, а треба претпоставити да је исти критеријум познавања француског језика био поштован и при избору судија за два европска суда и после проширења Уније из 2004. године.

Треба уочити да се нацрт пресуде и коначна верзија пресуде састављају на француском језику и кад француски језик није језик случаја.¹² Француски текст пресуде преводи се затим на језик случаја и овај текст на језику случаја потписују судије и објављују.

12 Thomas Oppermann, *op. cit.*, str. 64; T. C. Hartley, *op. cit.*, str. 75.

Наравно, није искључено да судије које потписују пресуду уопште не познају језик случаја. Стога је веома значајно да судије које течно говоре језик случаја, изврше контролу превода. Познате су грешке у преводу због различитости правних термина и различитости правних институција у правним системима држава чланица. Посебан проблем у превођењу изазвали су изрази „*faute de service*“ и „*trust*“. Штавише, могло би се устврдити да ни најбољи преводилац не може увек наћи речи с потпуно истим значењем као што је реч у оригиналу.

Поред тога што француски језик представља предност за судије којима је он матерњи језик, француски језик несумњиво утиче и на фаворизовање правничког расуђивања. То се посебно испољило у стилу пресуда Суда правде. Наиме, постоје значајне разлике у стилу француских, немачких и енглеских пресуда. Иако се у свим наведеним земљама захтева да пресуде буду образложене (у Француској, обавеза образлагања пресуде настала је 1790, у Немачкој 1879, а у Енглеској знатно раније), њихов стил се много разликује. У Француској се пресуда састоји из једне реченице, а њени поједини делови се уводе речима „*attendu que*“ или „*considerant que*“. Пресуда се сматра утолико бољом што је краћа и језгровитија. Стога, ову пресуду могу разумети како треба само правници с познавањем судске праксе (под француским утицајем, овај стил је прихваћен у Белгији, Луксембургу, Холандији, Шпанији, Португалији и нордијским земљама, с изузетком Шведске). Обрнуто, у Немачкој, Грчкој, Италији, Аустрији, Шведској и Швајцарској, састав пресуде је подељен на више делова. При том, у појединим од тих земаља у образложењу пресуде се позива на раније судске одлуке у тој области или на научне правне расправе. Енглеске пресуде представљају пак праве „научне“ расправе.¹³

Употреба француског језика у сали за већање и одлучивање утиче, према томе, у одређеној мери и на уобличавање пресуде, уз коришћење француског стила пресуде и француске правне терминологије. Након краћег раздобља експериментисања у почетку, Суд правде је прихватио француски стил пресуде од једне реченице. Зависне реченице увођене су изразима „пошто“ и „с обзиром на“, с тим што су под енглеским утицајем ове зависне реченице биле исказиване као посебне реченице. Ипак, стил пресуде и даље је остао ближи француском него енглеском. Пресуда Суда правде сада се састоји из три дела. Први се састоји од извештаја судије известиоца, други од разлога пресуде, а трећи, завршни део је одлука.

¹³ David – Grasmann, Einführung in die grossen Rechtssysteme der Gegenwart, 2. Auflage, Verlag C. H. Beck, München, 1988, str. 207–208.

Пресуда је колективна и јединствена. Сходно члану 15 ревидираног Статута Суда правде, пресуда ће бити пуноважна ако је непаран број судија учествовао у већању и гласању. Другим речима, пресуда може бити донета већином гласова, с тим што објављивање из одвојених мишљења није допуштено. По себи се разуме, да ће се увек настојати да се пресуда донесе консензусом (при чему велику улогу има судија известилац), али то неће бити увек могуће остварити (судије из Немачке су дужне да воде рачуна о одредбама Устава Немачке од којих ни немачки законодавац не може одступити). Напор да се постигне консензус видљив је често у апстрактности и неодређености образложења.¹⁴ Једноставно, у тежњи да се пружи одређено задовољење судијама који су остали у мањини, у образложење пресуде се не уносе или уносе одређени аргументи, што пресуду чини недовољно јасном и кохерентном.

Вишејезичност у Европској унији несумњиво отежава делотворно функционисање њених институција. С друге стране, начелна једнакост свих службених језика у општењу грађана и националних инстанци са Заједницом/Унијом, и поред практичних и финансијских проблема, интеграционо-политички је неопходна. Јединствена европска монета доприноси, као и језик, успостављању европског идентитета. Проблем је само у томе што енглески језик постаје основни радни језик у институцијама Заједнице/Уније, док УК и друге државе чланице с енглеским језиком као службеним језиком остају изван економске и монетарне уније. Такво стање не може још дуго да траје. Стога, док такво стање траје, вишејезичност је више усуд него предност Европске уније.

Budimir Košutić

MULTILINGUALITY – ADVANTAGE OR CURSE OF THE EUROPEAN UNION

Summary

This article analyses the problem of multilinguality in the European Union. EU rules are rested on the principle that the official language of each state automatically represents an authentic language in the Community/Union. One distinguishes between official languages, working

14 T. C. Hartley, *op. cit.*, str. 78.

languages and the languages of particular consultations (sessions) and in final deliberation of the ECJ judgment.

Every authentic language is automatically an official language (there are currently 21 of them), Irish and Maltese being exceptions (given that Gaelic and Maltese are official languages, alongside English, in Ireland and Malta). All general legal acts of the Community, its official gazette and other important publications are published in all official languages. At the same time, basic institutions of the Community/Union ensure simultaneous translation of all 19 official languages of the Union.

In internal operations of the Community/Union only a limited number of languages is used. Those languages are working languages. The most widely used is English, followed by French and, to a lesser extent, German.

A particular feature of judicial service in the Community reflects in the fact that the case deliberation of the ECJ and drafting of decisions is done in French, regardless of the official language which is the language of the case. That is why French is the language of deliberation of European courts (ECJ and CFI).

Key words: *European Union. – Authentic language. – Official language. – Working language. – Consultation (deliberation) language.*